

Preliminarna umetnostnozgodovinska opredelitev obrambnih karejev za prenovu Ljubljane*

Preliminary History of Art Definition of the Selected Quadrangles in the Renewal of Ljubljana

1. Nace ŠUMI (zasnutek in mentorstvo), Janez KOMAR, Uroš LUBEJ, Alenka ŽELEZNIK, Modest ERBEŽNIK in sodelavci
PRELIMINARNA UMETNOSTNOZGODOVINSKA OPREDELITEV IZBRANIH KRAJEV ZA PRENOVO LJUBLJANE

Opis legende:
rdeče — meščanska hiša (A — meščanska stanovanjska hiša, B — meščanska trgovska hiša, C — meščanska obrtniška hiša, D — kanoniška hiša, E — meščanska hiša — hotel, gostišče)
svetlo-modro — palača (A — patricijska palača, B — renesančni dvorec, C — baročni dvorec, D — samostan, E — javna palača, F — trgovsko-stanovanjska palača)

vijoličasto — najemniška stanovanjska hiša (A — 19. stoletje, B — 20. stoletje)
temno-modro — vila
rjavo — trgovska lopa
oranžno — javna stavba (A — kulturno-prosvetna stavba, B — poslovno-trgovska stavba, C — cerkev, D — hotel, E — kasarna, zapor, kopališče itd.)
zeleno — predmestna hiša (A — stanovanjska hiša prečno na ulico, B — stanovanjska hiša ob

Namen študije je bil zapolniti zelo občutno vrzel v umetnostnozgodovinski dokumentaciji pri pripravah za urbanistične instrumente v tistem vmesnem obdobju, ki se bo nujno raztegnilo do popolnejše evidence in valorizacije gradiva ter do ustreznih predlogov za konservatorske programe.

Treba je namreč podčrtati, da v Ljubljani močno zamujamo z zadostno, izčrpno predstavitvijo umetnostnozgodovinsko pomembnega fonda stavbne dediščine, s predstavitvijo in valorizacijo, kakršno terjajo interesi prenove. V ta namen seveda ne morejo zadoščati improvizirane rešitve, popolna topografija z vsemi za prenovu pomembnimi podatki in pobudami pa je zamudnejše delo. Želeli smo storiti vmesni korak, ki naj bi na temelju pregleda gradiva omogočil sorazmerno varno prenovitveno akcijo glede nekaterih osnovnih kvalitiet, ne da bi v natančnosti prejudiciral natančnejše raziskave in opredelitve. Zato smo se odločili za elaborat, ki je zajel vseh 27 karejev, kakor so jih za prenovu v občini Center predlagali na Ljubljanskem urbanističnem zavodu, v naslednjih smereh: ob opredelitvi splošnih stavbnozgodovinskih značilnosti za prenovu določenega predela izluščiti značilnosti zazidalnega sistema kot nosilca temeljnih urbanskih kvalitiet, dalje izdelati tipološko opredelitev stavbnega fonda v posameznih karejih, natančneje analizirati izbrane stavbe znotraj tipološke lestvice ter končno zaznamovati izhodišča za konservatorski program in pobude za funkcionalni program v vseh območjih.

Razumljivo je, da je bilo mogoče oznako zazidalnega sistema vselej raztegniti na sorodno pozidane kareje ter da je izbor stavbnih tipov zajel značilne predstavnike prav tako v vseh karejih, ne da bi isti tip ponavljali.

Prispevek izdelane študije je potemtakem najpoprej v dovolj nazorno opredeljenih zazidalnih sistemih, ki potem sami po sebi določajo možnosti ali nezmožnosti za delave ali popravke. Izhodišče naj bi bilo vsekakor spoštovanje temeljnih značilnosti zazidave, ki naj bi jo razbremenili motečih dodatkov, toda je hkrati ne bi posebej unificirali, ker bi se s tem izgubila njena zgodovinska pričevalnost. Spoznane značilnosti zazidalnih sistemov ponujajo dovolj jasna izhodišča tudi za revizijo nekaterih dosedanjih stališč, posebej za novejša predele za prenovu predvidenega območja zunaj srednjeveškega jedra.

Drugi prispevek študije je izdelava stavbne tipologije. Prvič v konservatorski praksi v Ljubljani se je bilo treba spoprijeti z najvejšimi stavbnimi tipi, ne zgolj z znanimi ali doslej odkritimi v starejšem fondu od sred